

ПОРТФОЛИОТО КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНИЯ ПЕДАГОГ

Живка Е. Военкинова, Мари А. Мануелян

THE PORTFOLIO AS AN OPPORTUNITY FOR REALIZATION OF THE SOCIAL PEDAGOGUE

Zhivka E. Voenkinova, Mari A. Manuelyan

ABSTRACT: The need of making a professional portfolio of the social pedagogue has been taken into consideration. The main skills and competence which the social pedagogue should have and the fields of realization have been mentioned.

KEYWORDS: social pedagogue, professional portfolio, skills, competences.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-86/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Разработването на професионално портфолио на социалния педагог е важна стъпка за бъдещата професионална реализация на студентите. За целта по време на обучението им в магистърска степен под ръководството на преподавателите студентите от магистърска програма „Социално консултиране“ на ШУ „Еп. К. Преславски“ се обучават за формиране на умения за съставяне на собствено професионално портфолио.

Портфолиото е съобразено и се базира изцяло на съществуващата Квалификационна характеристика на магистърска програма *Социална педагогика – Социално консултиране*.

Портфолиото като иновация предлага възможности за обогатяване на педагогическите постижения и проследяване на тенденциите в индивидуалното развитие на личността [5, с.217].

Събирането, съхраняването и анализът на резултатите от дейността е предпоставка за повишаване на качеството и ефективността, за формиране и усъвършенстване на професионални знания и умения [5, с.212].

Н. Стаменковска [6, с.46] посочва, че портфолиото трябва да дава информация за дейността и професионалната ангажираност на личността.

Портфолиото най-общо е модел, носещ информация в професионален план и тя е следната:

- придобита образователна степен;
- практическа насоченост и реализация;
- професионални умения, които успешно се прилагат в социалната практика;
- умения за прилагане на разнообразни подходи;
- способности за виждане на проблема и бързото му решаване;
- организаторски умения.

Авторът посочва, че преди изработването на портфолиото социалните работници трябва да имат ясни цели и задачи за дейността си. Колкото е по-широка основата на портфолиото, толкова по-лесно ще се надграждат резултатите от вече формираните социални, психологически, морални и професионални компетентности. По този начин се изнасят и представят пред обществото резултатите от постигнатите цели. Освен това, чрез портфолиото социалният педагог трябва да убеди специалистите и ръководителите, да спечели доверието им за своите възможности и качества за успешно изпълнение на професионалните задължения.

Портфолиото представлява набор от документи, които очертават контурите на дейността като цяло и те са следните:

- професионални умения;

- индивидуален стил;
- познаване на социални проблеми;
- широта и активност на мисленето;
- подчертан индивидуален облик;
- да посочва позитивното развитие на личността на социалния педагог от университета до момента на реализацията му;
- нов подход и съвременно разбиране на социалната работа.

„Известен е фактът, че в областта на образованието портфолиото започва да се прилага в американските училища през 80-те години на XX-ти век. Руско езичната литература използва терминът „портфейл на индивидуалните учебни постижения“. Ако се опитаме да си представим какво означава CV, ще стане ясно, че има латински произход и идва от терминът „curriculum vital“, което означава „ход на живота“ или „развитието на живота“, има стандартен формат и представя данните за човека в компактна форма, с ясна хронология. Автобиографията идва от гръцкото *autos-* а, *bios-* живот и *graphen-* пиша. Написана е саморъчно. Макар и рискована подобна аналогия е възможна, защото портфолиото е един, „особен“ разказ за дейността на социалния работник, при това „написан“ от самия него и колкото по-дълъг и наситен е този разказ, толкова повече информация ще има за същността на работата на социалния работник“ [6, с. 45].

Е. А. Исеноманова [1, с.1], предлага следното съдържание на портфолио на социалния педагог:

Раздел- 1- Общи сведения за социалния педагог.

Раздел- 2- Самоанализ на професионалната дейност.

*Раздел- 3 –*Резултати от профилактична дейност.

Раздел- 4- Резултати от научно- методическа дейност.

Раздел- 5- Материално- техническа база и използвани материални ресурси.

Раздел- 6- Обществена работа.

Раздел- 7- Методическа дейност.

Раздел- 8- Анализ на професионалната дейност.

Раздел- 9- Фото отчет.

С. Мосейчук [3,с.1] посочва структура на електронно портфолио, която е следната:

Раздел-1-ви:- име; презиме; фамилия; образование; E- mail; стаж; длъжност; категория; тема на самообразование.

Раздел-2-ри:- курсове за повишаване на квалификация.

Раздел-3-ти:- учебно- методически комплекс:

- възпитателни програми;
- допълнителни образователни програми;
- програми за корекционна работа;
- програми за профилактика на правонарушенията;
- програми за духовно- нравствено възпитание;
- програми за формиране на екологична култура и здравословен начин на живот;

Раздел-4-ти:- професионални постижения;

Раздел-5-ти:- постижения, свързани с работата със социалния контингент;

Раздел-6-ти:- публикации;

Раздел-7-ми:- награди.

В нормативните и методическите документи, и препоръките за портфолио на социалния педагог се посочва, че основните принципи за съставянето му основни са неговата пълнота и конкретност на представените сведения. Освен това те трябва да са напълно достоверни и систематизирани (копия на сертификати, дипломи, свидетелства и др.) [4, с.1–2].

Целите на учебното портфолио са:

- Оценки – предоставя достоверни доказателства за качеството на личността;
- демонстриране на способности – заявяване на лични възможности за постигане на поставените задачи.

Видовете портфолио са селективни и програмирани.

Селективните дават възможност да се оценят постиженията и възможностите през всичките години на обучение на личността.

Предварително програмираното портфолио – в него комисията по оценяването определя кои материали да се включат, за да може да намерят отговор въпроси, свързани с ефективността на обучението [7].

На базата на посочените теоретични постановки правим опит да представим портфолио на социалния педагог, като се позоваваме на квалификационната характеристика на магистърска програма „Социално консултиране”, която подготвя специалисти за пълноценна реализация в следните области:

- социалното консултиране;
- организацията, управлението и администрирането на социално - педагогическите дейности [6, с.47-48].

Предназначена е за завършили образователно- квалификационна степен "бакалавър" в друго направление на висшето образование, съобразена с Наредба за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър", "магистър" и "специалист". Образователната програма за магистър е надстройка над подготовката за бакалавърска степен. Учебният план на магистърската програма предлага задълбочени профилиращи и специализиращи знания от мениджмънта в социално-педагогическите дейности и дизайна на предлаганите услуги.

Специалността *Социална педагогика* за образователно- квалификационна степен "магистър" по програма "Социално консултиране" има за цел да подготви магистри с научни знания, умения и компетенции за бъдеща професионална социално-педагогическа дейност, които трябва да :

- владеят знания за мениджмънта на социално- педагогическите дейности и да ги прилагат в практиката;
- притежават професионални умения за социално консултиране с контингента на обслужване в социалната сфера;
- осъществяват работа в екип и разрешават конфликти, възникнали в дейността с клиенти;
- прогнозираат, планират и моделират социално-педагогическата си дейност ;
- организират труда си като ръководители в социално-педагогическите институции;
- анализират социалните процеси и извършват научни изследвания;
- притежават компетенции за социално консултиране на лица в пенитенциарни заведения;
- владеят умения за социално консултиране на лица, изтърпели наказание "лишаване от свобода" и умения за превантивна и ресоциализационна дейност;
- мотивират кариерното си развитие.

Обучението на бъдещия педагог – социален педагог е насочено към формиране на интелектуално- познавателна, мотивационно- ценностна, педагого-комуникативна, действено-практическа компетентност, организаторска ръководна компетентност, технико-инструментална и административно делова компетентност.

Завършилите образователно-квалификационната степен "магистър" на специалност *Социална педагогика* по програма „Социално консултиране” трябва:

- да владеят от бакалавърската степен знания, умения, компетенции, методики и технологии от социално- педагогическата интервенция за обучение и възпитание, за работа с деца и възрастни, с рискови групи, с хората с увреждания и лица с девиантно и деликвентно поведение, със семейства за рехабилитация и адаптация, интеграция и реинтеграция, професионална ориентация и избор на образователни програми като педагог, възпитател, консултант, експерт и др. като осигурява съответствие между социалната практика, потребностите на образователната система и равнището на професионалната си компетентност;

- да владеят специфични, специализиращи професионални знания, умения и компетенции в областта на социалните и педагогическите дейности, способности за адекватни решения в условията на социални и технологични промени;
 - да организират и управляват социално-педагогическите процеси в образователното пространство, в дейности с деца и възрастни от целеви групи, със специфични образователни, възпитателни, интеграционни, ресоциализационни и пр. потребности;
 - да притежават технико-инструментална компетентност и административно-делови умения в областта на социалния и организационния мениджмънт, управлението на човешките ресурси, на кариерата, за вземане на решения;
 - да познават и умеят да прилагат методики и технологии при организацията, управлението на: училищни и извънучилищни дейности, на конфликти, превенцията при отклонения в поведението на индивиди и групи, организационното поведение и труда на ръководителя в държавни, публични и частни институции на регионално и общинско равнище, работата на социалния педагог;
 - да умеят да организират и осъществяват социално-педагогически изследвания, да анализират и прогнозираат динамиката на социално-педагогическите отношения в краткосрочен и средносрочен план, оптимално да планират и организират подкрепящи и корекционни процеси, да координират ресурси;
 - да подготвят стратегии за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства;
 - за познават и прилагат техники за конструиране стратегии и механизми за информационно осигуряване на различни звена и структури в системата на различни равнища;
 - да изграждат връзки и взаимодействие между различни организационни и институционални структури, партньорски взаимоотношения;
 - да усъвършенстват организацията на собствената си дейност и да развиват потребност за продължаващо обучение и усъвършенстване на професионалната квалификация през целия живот;
 - да извършват научно-изследователска работа в социално-педагогическата област, експертна и консултантска дейност.
- Областта и обхватът на уменията трябва да включва следните лични компетенции:
- поддържане на широка осведоменост за новостите в областта на Социалната педагогика;
 - изграждане на умения за по-нататъшно самообучение и самоусъвършенстване;
 - създаване на умения за поддържане на професионални взаимоотношения, изградени на основа на общи интереси за работа в екип;
 - формиране на професионална мотивираност и отношение към бъдещата професия;
 - развиване на аналитично, конструктивно мислене и критична наблюдателност, изявена в бързо ориентиране, констатиране и оценяване или отхвърляне, неприемане на готови образци, като “единствен модел и истина”;
 - формиране на култура на общуване и спазване на общочовешки ценности и етични норми [2].
- Професионалните компетенции на завършилите образователно-квалификационна степен “магистър” трябва да насочват към:
- осъществяване на професионална практическа дейност в институции, организации и служби в държавния, публичния, частния и неправителствения сектор на национална, регионално, общинско и фирмено равнище;
 - интегриране на теоретичните знания с практическия опит, като гаранция за ефективна помощ и професионална компетентност;
 - професионално и компетентно консултиране на контингентите за начините за обогатяване на социалните им познания чрез използване на специализиращи източници по

проблема, организиране на лекции и беседи, популяризиране и внедряване на утвърдени социални практики за въздействие върху социалното развитие на личността;

- осъществяване на профилактика, активно взаимодействие, посредничество, подпомагане на клиенти /индивиди, семейства, групи и общности от населението с особени потребности/

- провеждане на аналитико-диагностични, социално-профилактични и корекционно-реhabилитационни, организационно-комуникативни, прогностични и други дейности;

- научно-изследователска работа и анализи на състоянието и развитието на обектите на социалната педагогика;

- анкети, подготовка на доклади, представяне на комплексни оценки и работа с документация;

- усъвършенстване организацията на собствената дейност и условия на труд, разширяване на възможностите за обмен на опит в рамките на професията, професионална рефлексия, научна дискусия и интердисциплинарна съвместна работа;

- прилагане на мултипрофесионален подход при работа в екип;

- осигуряване спазването на професионалните и етични стандарти.

Завършилите специалността „Социална педагогика” с образователно-квалификационна степен “магистър” по програма “Социално консултиране” за професионална квалификация “педагог-социален педагог” могат да се реализират:

- В образователната сфера като:

- възпитател, педагог, педагогически съветник, консултант, експерт, инспектор, организатор в съответните училища, интернати или общежития, домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, детски селища, защитени жилища, пенитенциарни заведения, консултативни центрове, комплекси, кабинети, домове за временно настаняване, социално-учебни професионални институции, комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни на всички равнища;

- ръководен служител в организации на бюджетна издръжка, свързани с дейности по образование, култура, и други социални заведения и социални дейности;

- аналитичен специалист в областната и общинската администрация и звена, подчинени на общините, извършващи социално-педагогическа дейност.

Завършилите магистърска степен социални педагози имат възможност:

- да продължат образованието си в образователно-квалификационна степен “доктор”;

- да участват в различни форми на продължаващо обучение през целия живот [2].

На базата на проведеното теоретично обучение на студентите от магистърска програма „Социално консултиране” можем да направим заключението, че портфолиото на социалния педагог в съвременната социално - педагогическа сфера е възможност както за избор на област на реализация на специалистите в социалното дело, така и лична изява и професионална визитка. Колкото по-пълно и достоверно е изготвено професионалното портфолио, толкова по-добра представа ще добият бъдещите работодатели за личността, за нейните компетентности, умения и знания.

References:

1. Isenomanova, E.A., Portfolio na sotsialniya pedagog, Orsk, 2015
2. Kvalifikatsionna harakteristika , 2015.
3. Moseychuk, S., Elektronno portfolio, 2015.
4. Normativni i metodicheski dokumenti, Tsentar za profesionalno razvitie, Samara, 2015.
5. Petkova, Sv., Detskoto portfolio – inovatsiya v protsesa na formirane i otsenyavane grafichnite umeniya na detsa ot preduchilishtna vazrast. Sbornik nauchni trudove ot patuvashst seminar Shumen – Rieka – Venetsiya// Obrazovatelni tehnologii. Shumen, 2012 str. 211 – 219, ISBN 978-954-400-755-3

6. Stamenkovska, N., Portfolio na sotsialniya rabotnik, Science & Tehnologies, Social studies, VolumeI, Number 7, 2011.
7. WWW- Wikipedia.

*Prof. PhD Zhivka Voenkinova
Department of Social Pedagogy
At Konstantin Preslavsky – University of Shumen
j.voenkinova@shu.bg*

*Part-time Assistant Mari Manuelyan
Department of Social Pedagogy
At Konstantin Preslavsky – University of Shumen*

marymanuelyan@shu.bg

SOCIOBRAINS